

Poselství Svatého otce Františka k 52. Světovému dni míru 1. ledna 2019

Dobrá politika je ve službě míru

1. „Pokoj tomuto domu!“

Když Ježíš vysílá své učedníky na jejich misi, říká jim: „*Když někde vejdete do domu, napřed řekněte: ‚Pokoj tomuto domu!‘ Bude-li tam člověk hodný pokoje, spočine na něm váš pokoj, jinak se vrátí k vám.*“ (Lk 10,5-6)

Přinášet pokoj je jádrem poslání Kristových učedníků. Tato nabídka je určena všem, mužům i ženám, kteří uprostřed dramát a násilí lidských dějin vkládají svou naději do míru.¹ „Dům“, o němž Ježíš hovoří, je každá rodina, každé společenství, každá země, každý světadíl ve své jedinečnosti a se svými dějinami; především však je to každý člověk – bez jakéhokoli rozdílu a diskriminace. A rovněž se tím myslí náš „společný dům“ – planeta, kterou nám Bůh dal k obývání a o níž máme starostlivě pečovat.

Právě toto je i mé přání na počátku nového roku: „Pokoj tomuto domu!“

2. Dobrá politika jako výzva

Mír je podobný naději, o níž hovoří básník Charles Péguy²: je jako křehký květ, který se snaží vzejít mezi kamením násilí. Víme, že snaha získat moc za každou cenu vede ke zneužití a k nespravedlnosti. Politika je základním prostředkem pro utváření lidské pospolitosti a institucí, ale když ji její činitelé nežijí jako službu lidstvu, může se stát nástrojem útlaku, sociálního vylučování, nebo dokonce destrukce.

„*Kdo chce být první,*“ říká Ježíš, „*ať je ze všech poslední a služebníkem všech.*“ (Mk 9,35) Papež sv. Pavel VI. zdůrazňoval: „*Vzít vážně politiku na jejích rozličných úrovních – místní, krajské, národní a světové – znamená ztotožnit se s povinností člověka, a sice každého člověka, rozeznávat konkrétní skutečnosti a uznávat hodnotu svobodné volby, která se mu nabízí, aby se spolu s ostatními snažil o uskutečňování blaha obce, národa i lidstva.*“³

Politická funkce a odpovědnost ve skutečnosti představuje trvalou výzvu pro všechny, kdo dostávají mandát, aby sloužili své zemi, aby chránili ty, kdo v ní žijí, a usilovali o nastolení podmínek pro důstojnou a spravedlivou budoucnost. Pokud se politika praktikuje tak, že je respektována základní úcta k životu, ke svobodě a k lidské důstojnosti, může se skutečně stát výsostnou podobou lásky.

¹ Srov. Lk 2,14: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem, v kterých má Bůh zalíbení!“

² Srov. *Le Porche du mystère de la deuxième vertu*, Paris 1986.

³ Apoštolský list *Octogesima adveniens* (14. května 1971), 46.

3. Láska a lidské ctnosti potřebné pro politiku vykonávanou ve službě lidských práv a míru

Papež Benedikt XVI. připomínal, že „*k této lásce je povolán každý křesťan podle svého povolání a dle možností svého vlivu v obci ... Je-li úsilí o obecné dobro ožíváno láskou, má vyšší cenu než pouze světské a politické nasazení. ... Je-li konání člověka na zemi inspirováno a podpíráno láskou, přispívá k vytváření onoho univerzálního Božího města, k němuž směřují dějiny lidské rodiny.*“⁴

To je program, na němž se mohou shodnout všichni politici jakékoli kulturní nebo náboženské příslušnosti, kteří chtějí společně pracovat pro dobro lidské rodiny a naplňovat ty lidské ctnosti, na nichž spočívá dobré politické počínání: spravedlnost, rovnost, vzájemná úcta, upřímnost, čestnost a věrnost.

V této souvislosti stojí za zmínku „*blahoslavenství pro politika*“, jak je předložil vietnamský kardinál François-Xavier Nguyễn Văn Thuận, který zemřel v roce 2002 a byl věrným svědkem evangelia:

Blahoslavený politik, který si je velmi dobře vědom významu své role a do hloubky rozumí jejímu obsahu.

Blahoslavený politik, který je příkladem důvěryhodnosti.

Blahoslavený politik, který usiluje o obecné dobro, a nikoli o svůj vlastní zájem.

Blahoslavený politik, který zůstává věrný a důsledný.

Blahoslavený politik, který uskutečňuje jednotu.

Blahoslavený politik, který se zasazuje o radikální změnu.

Blahoslavený politik, který umí naslouchat.

Blahoslavený politik, který nemá strach.⁵

Každé nové volby, každé funkční období a každá etapa veřejného života se stávají příležitostmi k návratu ke zdrojům a pramenům, od nichž se odvíjí spravedlnost a právo. Jsme si jisti, že dobrá politika je ve službě míru; respektuje a podporuje základní lidská práva, která jsou zároveň vzájemnými povinnostmi, aby se mohlo mezi současnými a budoucími generacemi vytvářet pouto důvěry a uznání.

4. Neřesti politiky

Vedle ctností bohužel ani v politice nechybějí neřesti, způsobené buď osobní nezpůsobilostí, nebo pochybeními ve společenském prostředí či v institucích. Všem je jasné, že neřesti politického života odnímají důvěryhodnost systémům, v nichž se politika uskutečňuje, jakož i vlivu, rozhodnutím a činností lidí, kteří se jim věnují. Jsou to neřesti, které oslabují ideál autentické demokracie, jsou hanbou veřejného života a vystavují společnost nepokojům: korupce ve svých různých podobách neoprávněného přivlastňování veřejných statků nebo využívání lidí; popírání práva; nerespektování společných pravidel; nelegální obohacování; ospravedlňování moci silou nebo svévolnou

⁴ Encyklika *Caritas in veritate* (29. června 2009), 7.

⁵ Srov. Projev na konferenci k výstavě „Civitas“ v Padově: „30giorni“, č. 5, 2002.

záminkou „státních zájmů“; tendence k setrvávání u moci; xenofobie a rasismus; odmítání péče o životní prostředí; bezmezné využívání přírodních zdrojů za účelem okamžitého zisku; pohrdání těmi, kteří byli donuceni odejít do exilu.

5. Dobrá politika přispívá k zapojení mladých lidí a posiluje důvěru v druhé

Když se vykonávání politické moci zaměřuje výhradně na zachování zájmů některých privilegovaných jedinců, zpochybňuje se tím budoucnost a mladí lidé mohou být v pokušení ztratit v politiku důvěru, protože jsou odsouzeni k setrvávání na okraji společnosti, aniž by měli možnost účasti na nějakém plánu pro budoucnost. Když politika naproti tomu nalezne způsoby, jak konkrétně dodávat odvahu mladým talentům a těm, kteří se cítí být povoláni k politice, bude se v myslích lidí šířit mír a bude znát i v jejich tvářích. Důvěra se stane dynamickou ve smyslu „já ti důvěřuji a spolu s tebou věřím“ v možnost společného úsilí o obecné dobro. Politika je ve službě míru, pokud se projevuje uznáním darů a schopností každého člověka. „Co je krásnějšího než natažená ruka? Bůh ji chtěl, abychom mohli dávat a přijímat. Bůh nechtěl, aby zabijela (srov. Gen 4,1 a násl.) nebo aby způsobovala utrpení, ale aby se starala a pomáhala žít. Vedle srdce a mysli se i ruka může stát nástrojem dialogu.“⁶

Každý může přinést svůj kámen ke stavbě společného domu. Autentický politický život, který se zakládá na právu a na poctivém dialogu mezi subjekty, se obnovuje přesvědčením, že každá žena a každý muž i všechny generace v sobě skrývají příslib, který může vnést nový náboj do záležitosti vztahů, do oblasti intelektuální, kulturní a duchovní. Žít v takové důvěře není nikdy jednoduché, neboť lidské vztahy jsou složité, zvláště v dnešní době, kdy žijeme v ovzduší nedůvěry, která má své kořeny ve strachu z druhého nebo z někoho cizího, kdy žijeme v obavě ze ztráty svých výhod; to se bohužel projevuje i na politické úrovni v postojích uzavřenosti nebo nacionalismu, jež zpochybňují bratrství, které je v našem globalizovaném světě tak potřebné. Naše společnosti potřebují víc než kdy jindy „dělníky míru“, kteří by byli autentickými posly a svědky Boha Otce, jenž chce pro lidskou rodinu dobro a štěstí.

6. Říci ne válce a strategii strachu

Sto let po skončení první světové války, když pamatujeme na mladé lidi, kteří padli v bojích, i na ztrápené civilní obyvatelstvo, dnes více než dříve známe děsivé poučení bratrovražedných válek, tedy že mír se nemůže omezit na pouhou rovnováhu sil a strachu. Držet druhého v ohrožení znamená degradovat ho na pouhý předmět a popřít jeho důstojnost. Z tohoto důvodu znovu opakujeme, že *eskalace* ve smyslu zastrašování, jakož i nekontrolované šíření zbraní jsou proti morálce a brání hledání pravé svornosti. Teror uplatňovaný na nejzranitelnějších osobách přispívá k exilu celých skupin obyvatelstva, které hledají zemi, kde by mohly žít v míru. Politický diskurs, který se snaží obviňovat migranty z veškerého zla a zbavovat chudé lidi naděje, není udržitelný. Je třeba zdůraznit, že mír se zakládá na úctě ke každému člověku, ať má jakýkoli životní příběh, na úctě k právu, k obecnému dobru a ke stvoření, jež nám bylo svěřeno, a k morálnímu dědictví, které nám předaly minulé generace.

⁶ Benedikt XVI., *Projev k veřejným představitelům Beninu*, Cotonou, 19. listopadu 2011.

Dále naše myšlenky směřují zvláště k dětem, které žijí v oblastech, kde se dnes válčí, a ke všem, kdo se zasazují o ochranu jejich životů a práv. Každé šesté dítě na světě je zasaženo válečným násilím nebo jeho důsledky, pokud není naverbováno, aby se samo stalo vojákem nebo rukojmím ozbrojených skupin. Svědectví těch, kteří se snaží bránit důstojnost dětí a úctu k nim, je dnes pro budoucnost lidstva cenné více než kdykoli jindy.

7. Velký projekt míru

V těchto dnech slavíme sedmdesáté výročí Všeobecné deklarace lidských práv, přijaté těsně po skončení druhé světové války. Připomínáme si přitom výrok papeže sv. Jana XXIII.: *„Když se totiž v člověku probouzí vědomí jeho práv, je nezbytné, aby se zrodilo i vědomí jeho povinností: tak aby ten, kdo má nějaká práva, si byl zároveň vědom povinnosti svá práva hájit jako známku své důstojnosti; ostatní si pak mají být vědomi povinnosti tato práva uznávat a mít je v úctě.“*⁷

Mír je totiž plodem velkého politického projektu, který se zakládá na vzájemné odpovědnosti a závislosti jedněch lidských bytostí na druhých. Ale je to také výzva, která vyžaduje každodenní přijetí. Mír znamená obrácení srdce a duše – a lze snadno rozpoznat tři neoddelitelné rozměry vnitřního i společenského míru:

- mír se sebou samými tím, že zavrhneme neústupnost, hněv a netrpělivost a – jak radil sv. František Saleský – budeme „trochu vlídní sami k sobě“, abychom nabídli „trochu té vlídnosti druhým“;
- mír s druhým člověkem: se členem rodiny, přítelem, cizincem, chudým, trpícím...; tím, že budeme mít odvahu se s ním setkat a naslouchat poselství, které s sebou přináší;
- mír se stvořením tím, že budeme objevovat velikost Božího daru a ten díl odpovědnosti, který připadá na každého z nás jako na obyvatele světa, občana a strážce budoucnosti.

Mírová politika, která dobře zná lidské slabosti a počítá s nimi, může vždy čerpat z ducha Mariina *Magnificat*, které Matka Krista Spasitele a Královna míru zpívá jménem všech lidí: *„Jeho milosrdenství trvá od pokolení do pokolení k těm, kdo se ho bojí. Mocně zasáhl svým ramenem, rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně. Mocně sesadil z trůnu a ponížené povýšil; ... pamatoval na své milosrdenství, jak slíbil našim předkům, Abrahámovi a jeho potomkům navěky.“* (Lk 1,50-55)

Ve Vatikánu 8. prosince 2018

FRANTIŠEK

⁷ Encyklika *Pacem in terris* (11. dubna 1963), 24.